

ТЕНДЕНЦІЇ ЕЛЕКТРОНІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

Ю. НАВРОЦЬКА
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Львівського національного університету
імені Івана Франка*

О. УГРИНОВСЬКА
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Львівського національного університету
імені Івана Франка*

Одним із основних завдань судової реформи в Україні 2017 р. є розширення використання інформаційних технологій у судочинстві, зокрема впровадження системи електронного судочинства.

Застосування електронних (комп'ютерних) технологій є міжнародною тенденцією реформування судочинства загалом і цивільного процесу зокрема.

Одним із дієвих способів підвищення ефективності роботи судової системи вважається масштабне застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Сучасні засоби збереження й обробки інформації дають змогу значно підвищити продуктивність праці та якість результату не тільки на основних виробничих процесах, а й при ухвален-

ні рішень, що, зі свого боку, підвищує рівень довіри до суду.

Особливе значення інформаційно-комунікаційні технології мають при зверненні за захистом до суду у цивільних справах. Це обумовлено тим, що суб'єктами цивільно-процесуальних відносин є зазвичай пересічні громадяни, які не мають спеціальних знань у галузі юриспруденції, а участь у процесі через представника для них ускладнена вартістю послуг професійного захисника. У такому випадку саме електронні (комп'ютерні) технології покликані зробити процес здійснення правосуддя максимально простим, зрозумілим і доступним широким верствам населення.

Як наголошує О. Бринцев, одним із секторів електронного урядування є

система електронного правосуддя. Поряд з іншими сервісами державних владних та управлінських послуг електронне правосуддя є одним із елементів електронної демократії, яка впроваджується з метою забезпечення доступності, підзвітності, ефективності зворотного зв'язку, інклюзивності, прозорості в діяльності органів державної влади. Судова влада є ключовим компонентом демократії. Тому справедливо вважається, що електронне правосуддя є найважливішою гранню електронної демократії. Поєднання останніх суспільно-політичних тенденцій із сучасним економічним середовищем та новітніми інформаційними технологіями створює нові виклики і відкриває нові можливості, зокрема й у реформуванні судочинства [1].

Не вдаючись у дискусію щодо переваг та недоліків системи електронного судочинства, констатуємо лише, що, запроваджуючи новітні технології в цивільному судочинстві України, враховуючи принцип доступності правосуддя, не можна залишати поза увагою неможливість безумовного переходу лише на електронну форму комунікації між судом та учасниками процесу, що зараз активно обговорюється та пропагується проектом «Електронний суд».

Запроваджуючи комп'ютеризацію цивільного судочинства України, не варто вдаватися до крайнощів, щоб не порушити такими новітніми тенденціями принцип доступності правосуддя. Адже ми свідомі того, що наша держава ще не досягла того рівня розвитку, коли абсолютно кожний громадянин має доступ до інтернет-ресурсів та навички їх використання. Йдеться про необхідність забезпечення права на судовий захист абсолютно усім верствам населення. Тому, на нашу думку, перспектива повної електронізації цивільного судочинства — це питання не декількох років, а радше декількох десятиріч років.

Однак вбачаємо у таких формах значну кількість переваг. Запровадження інформаційних технологій у судах спрямоване на підвищення ефективності судочинства, пришвидшення розгляду судових справ, зменшення судових витрат, затрат часу і фінансових ресурсів сторонами судового процесу, і, як результат, підвищення довіри громадян до правосуддя. Заохочувати та стимулювати громадян до електронного спілкування із судом необхідно, але варто обирати найбільш оптимальну форму запровадження новітніх технологій та перехід цивільного судочинства повністю на електронні засади.

Прийнятий у першому читанні 20 червня 2017 р. проект Закону № 6232 «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» (далі — законопроект № 6232) [2] містить численні новели, спрямовані на подолання процесуальних проблем, які перешкоджають ефективному судовому захисту в Україні. Серед таких — запровадження системи «Електронний суд» та інших засобів електронізації цивільного, господарського та адміністративного судочинства.

Аналіз Порівняльної таблиці до розділу II законопроекту № 6232 у редакції від 13 липня 2017 р. [3] показує, що саме у сфері електронізації цивільного судочинства поставало багато дискусійних питань, які, очевидно, залишаться невирішеними й після прийняття законопроекту № 6232 у цілому. Шляхи їх вирішення зможуть запропонувати лише запити практики та відповідні теоретичні напрацювання у цій сфері.

Спробуємо окреслити основні координати руху українського законодавця у сфері розширення електронних (комп'ютерних) технологій у цивільному судочинстві.

Законопроектом № 6232 передбачено основні механізми функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (далі – Система), створення якої було задекларовано ще Законом України від 2 червня 2016 р. «Про судоустрій і статус суддів». Так, Система відповідно до закону забезпечує обмін документами (надсилання та отримання) в електронній формі між судами, між судом та учасниками судового процесу, між учасниками судового процесу, а також фіксування судового процесу й участь учасників судового процесу у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Адвокати, нотаріуси, приватні виконавці, арбітражні керуючі, судові експерти, державні органи, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання державного та комунального секторів економіки реєструють офіційні електронні адреси в Системі в обов'язковому порядку, решта осіб робить це в добровільному порядку. Відповідно, особам, які зареєстрували офіційні електронні адреси в Системі, суд надсилає будь-які документи у справах, в яких такі особи беруть участь, виключно в електронній формі шляхом направлення на офіційні електронні адреси таких осіб, що не позбавляє їх права отримати копію судового рішення у паперовій формі за окремою заявою. Ці суб'єкти можуть подавати процесуальні та інші документи, вчиняти процесуальні дії в електронній формі виключно за допомогою Системи з використанням власного електронного цифрового підпису. Також законопроект № 6232 передбачає, що у разі подання представником заяви по суті справи в електронній формі він може додати до неї довіреність або ордер в електронній формі, підписані електронним цифровим підписом відповідно до Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему (далі – Положення).

Також законопроект № 6232 передбачає розгляд справи за матеріалами

судової справи в електронній формі. З цією метою процесуальні та інші документи й докази у паперовій формі не пізніше трьох днів з дня їх надходження до суду переводяться в електронну форму та долучаються до матеріалів електронної судової справи в порядку, визначеному Положенням.

З метою недопущення затягування процесу встановлено процесуальні наслідки технічної неможливості розгляду справи в електронній формі – якщо такі обставини тривають понад п'ять днів, що може перешкодити розгляду справи у строки, встановлені процесуальним законодавством, справа розглядається за матеріалами в паперовій формі, для чого всі матеріали справи невідкладно переводяться у паперову форму в порядку, встановленому Положенням.

Також у законопроекті № 6232 детально прописано процедуру визначення складу суду з використанням Системи.

Наступним аспектом розширення використання електронних (комп'ютерних) технологій у цивільному судочинстві є електронна комунікація між судом та іншими учасниками процесу щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу, зокрема, визначено порядок подання учасниками судового процесу до суду документів в електронному вигляді, а також надсилання таким учасникам процесуальних документів в електронному вигляді.

До квітня 2017 р. діяв Тимчасовий регламент обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу [4], де було визначено порядок подання учасниками судового процесу до суду документів в електронному вигляді, а також надсилання таким учасникам процесуальних документів в електронному вигляді паралельно з документами у паперовому вигляді відповідно до процесуального законодавства. Водночас у наказі

Державної судової адміністрації України від 14 червня 2013 р. № 81 було визначено поетапне запровадження обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу. Така електронна судова комунікація була односторонньою, оскільки існувала лише можливість надсилання процесуальних документів судом за клопотанням учасників процесу. З липня 2015 р. було визначено три пілотних суди в Україні, в яких така комунікація в електронній формі здійснювалася у двосторонньому порядку. Причому в межах зазначеного пілотного проекту була показана висока ефективність електронної комунікації не лише між судом та учасниками процесу, а й між судами вищої та нижчої інстанції, а також між судом та органами державної влади й місцевого самоврядування у процесі розгляду справи.

Як зазначив Б. Моніч, є величезний запит на подібні послуги, а саме, щоб людина, не виходячи з дому, мала можливість звернутися до суду за захистом порушеного права та отримати судові рішення у стислі терміни [5].

Із 3 квітня 2017 р. Державна судова адміністрація України запровадила дослідну експлуатацію підсистеми «Електронний суд» у семи пілотних судах (Апеляційний суд Одеської області, Київський районний суд міста Одеси, Одеський апеляційний господарський суд, Господарський суд Одеської області, Київський апеляційний адміністративний суд, Вінницький апеляційний адміністративний суд, Вінницький окружний адміністративний суд). Порядок обміну електронними документами між судами та учасниками судового процесу затверджено наказами Державної судової адміністрації України від 23 березня 2017 р. № 367 та від 31 березня 2017 р. № 444.

Законопроект № 6232 передбачає вже загальну можливість подання документів (зокрема процесуальних документів, письмових та електронних

доказів тощо) до суду, а також вчинення процесуальних дій учасниками справи в електронній формі з використанням Системи, за винятком випадків, передбачених Кодексом. При цьому процесуальні документи в електронній формі мають подаватися учасниками справи до суду з використанням Системи шляхом заповнення форм процесуальних документів відповідно до Положення. Такі документи скріплюються електронним цифровим підписом учасника справи.

І хоча реєстрація в Системі не позбавляє права на подання документів до суду в паперовій формі, законопроект № 6232 містить положення, що якщо позов, апеляційна, касаційна скарга подані до суду в електронній формі, позивач, особа, що подала скаргу, мають подавати до суду заяви по суті справи, клопотання та письмові докази виключно в електронній формі, крім випадків, коли судом буде надано дозвіл на їх подання у паперовій формі.

Звернення у суд в електронній формі передбачається як у позовному, так і в наказному та окремому провадженні.

Український законодавець передбачає певні стимулюючі заходи для ширшого використання електронної форми комунікації між судом та учасниками процесу. Зокрема, учасник справи звільняється від обов'язку надсилати іншим учасникам справи або подавати до суду копії документів відповідно до кількості учасників справи, якщо він подає документи до суду в електронній формі. У такому разі копії відповідних документів іншим учасникам справи направляє суд. Якщо обсяг документів є надмірним, суд направляє учасникам справи тільки копії процесуальних документів та повідомлення про можливість ознайомитися з іншими матеріалами в приміщенні суду або через Систему. Окрім цього, прогнозується, що подавати до суду документи в електронній формі з використанням власно-

го електронного цифрового підпису буде вигідніше й фінансово. Так, законопроект № 6232 містить положення, що при поданні до суду процесуальних документів в електронній формі застосовується коефіцієнт 0,8 для пониження відповідного розміру ставки судового збору.

Тенденції до розширення кола доказів, на основі яких можуть встановлюватися обставини цивільної справи, також пов'язані з електронізацією цивільного судочинства. Так, законопроект № 6232 вводить як окрему процесуальну категорію електронні докази та здійснює розмежування між електронними та письмовими доказами, а також електронними копіями письмових доказів.

Зокрема, визначено, що учасники справи мають право подавати письмові докази в електронних копіях, посвідчених електронним цифровим підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до закону. Електронна копія письмового доказу не вважається електронним доказом.

Учасник справи, який подає письмові докази в копіях (електронних копіях), повинен зазначити про наявність у нього або іншої особи оригіналу письмового доказу.

Якщо подано копію (електронну копію) письмового доказу, суд за клопотанням учасника справи або з власної ініціативи може витребувати у відповідної особи оригінал письмового доказу. Якщо оригінал письмового доказу не поданий, а учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність поданої копії (електронної копії) оригіналу, такий доказ не береться судом до уваги.

Останнє положення законопроекту є дуже доречним та зумовлене потребами практики. Адже Цивільний процесуальний кодекс України 2004 р. містив лише загальну декларативну норму про те, що письмові докази подаються, як правило, в оригіналі. Водночас відпові-

ді на питання, як повинен вчинити суд, якщо подано копію, а не оригінал певного документа, не було.

У законопроекті № 6232 визначається, що електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, які мають значення для справи, а саме: електронні документи (зокрема текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (зокрема й у мережі Інтернет).

Електронні докази подаються в оригіналі або в електронній копії, засвідченій електронним цифровим підписом, якщо законом не передбачено інший порядок засвідчення електронної копії електронного доказу. Також учасники справи мають право подавати електронні докази в паперових копіях, посвідчених у порядку, передбаченому законом. Паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом.

Аналогічно як і щодо копій письмових доказів, якщо подано копію (паперову копію) електронного доказу, суд за клопотанням учасника справи або з власної ініціативи може витребувати у відповідної особи оригінал електронного доказу. Якщо оригінал електронного доказу не поданий, а учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність поданої копії (паперової копії) оригіналу, такий доказ не береться судом до уваги.

Серед новел також є зміна підходів до судових викликів та повідомлень. Законодавець планує відмовитися від публікації оголошення про виклик у суд відповідача, місце проживання чи перебування якого невідоме, у пресі.

Натомість запроваджується новий механізм виклику до суду через оголошення на офіційному веб-сайті судової влади України. Причому у варіанті законопроекту № 6232, підготовленому вже до другого читання, розширено перелік суб'єктів, які можуть викликатися у суд таким способом — окрім відповідача, також третя особа та свідок.

Такий спосіб інформування про час та місце розгляду справи викликає у багатьох застереження — як це було із викликом через пресу (що навряд чи відповідач, який викликається, прочитає відповідне оголошення), так і щодо публікації відповідного оголошення на веб-сайті судової влади України. На нашу думку, такий спосіб інформування буде виключним засобом, коли немає можливості вдатися до звичайних способів повідомлення. У цьому випадку ми матимемо справу з правовою фікцією: суд виходить з того, що сторона повідомлена належним чином, хоча насправді судова повістка не дійшла до адресата, і це відомо судді. Це виняток із загального правила, який є об'єктивно необхідним, інакше неможливим буде вирішення спору про право. Як зазначає Д. Луспеник, такий спосіб одночасно з процесуальними презумпціями є доцільним, деякою мірою розумним і потрібним. Фікція повідомлення звільняє позивача від необхідності доводити, а суд — від необхідності встановлювати факт належного повідомлення протилежної сторони [6]. В умовах запровадження електронного судочинства обраний законодавцем варіант переходу на оголошення на офіційному веб-сайті ще більше дозволить досягнути процесуальної економії (порівняно з публікацією такого оголошення у пресі).

Також у законопроекті № 6232 передбачається, що за наявності відповідної письмової заяви учасника справи, який не має офіційної електронної адреси та технічної можливості, пові-

домлення про призначення справи до розгляду та про дату, час і місце проведення судового засідання чи проведення відповідної процесуальної дії може здійснюватися судом із використанням засобів мобільного зв'язку, які забезпечують фіксацію повідомлення або виклику. Пропонується цікавий варіант надсилання такому учаснику справи текстових повідомлень із зазначенням веб-адреси відповідної ухвали в Єдиному державному реєстрі судових рішень, в порядку, визначеному Положенням.

Одним із елементів «електронного правосуддя» є застосування систем відеоконференцзв'язку, які надають учасникам процесу можливість дистанційної участі в судовому засіданні.

15 серпня 2012 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції». Цим законом було доповнено Господарський процесуальний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України статтями, присвяченими участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції, також з цією метою було внесено відповідні зміни до Закону України «Про судоустрій та статус суддів».

Відповідно до законопроекту № 6232 новим буде те, що учасники справи зможуть брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів та електронного цифрового підпису згідно з вимогами Положення. Така можливість буде доступна за умови наявності у суді відповідної технічної бази, про яку суд зазначає в ухвалі про відкриття провадження у справі, крім випадків, коли явка цього учасника справи в судове засідання визнана судом обов'язковою.

Причому ризики технічної неможливості участі в відеоконференції поза

межами приміщення суду, переривання зв'язку тощо несе учасник справи, який подав відповідну заяву. Водночас процесуальні наслідки таких технічних перешкод у проведенні відеоконференції не визначені.

А от свідок, перекладач, спеціаліст, експерт зможуть брати участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції виключно в приміщенні суду.

Загальний підхід до електронізації судочинства торкнувся і питання форми судових рішень. Так, законопроектом № 6232 передбачається, що всі судові рішення викладаються письмово у паперовій та електронній формах. Судові рішення викладаються в електронній формі з використанням Системи шляхом заповнення відповідних форм процесуальних документів, передбачених Положенням, і підписуються електронним цифровим підписом судді (в разі колегіального розгляду — електронними цифровими підписами всіх суддів, що входять до складу колегії).

У разі проголошення в судовому засіданні скороченого рішення, а також учасникам справи, які не були присутні в судовому засіданні, або якщо судові рішення було ухвалено поза межами судового засідання чи без повідомлення (виклику) учасників справи, суд надсилає копію повного судового рішення протягом двох днів з дня його складання — в електронній формі у порядку, встановленому законом (у випадку наявності в особи офіційної електронної адреси), або рекомендованим листом із повідомленням про вручення — якщо така адреса в особи відсутня.

День отримання судом повідомлення про доставлення копії судового рішення на офіційну електронну адресу особи вважається днем вручення судового рішення. Однак є виняток: якщо судові рішення надіслано на офіційну електронну адресу пізніше, ніж о 17:00. Тоді судові рішення вважаються врученими у робочий день, наступний за

днем його відправлення, незалежно від надходження до суду повідомлення про його доставлення.

Також в електронній формі з використанням Системи викладаються виконавчі листи шляхом заповнення відповідних форм процесуальних документів, передбачених Положенням, і підписуються електронним цифровим підписом судді.

Протягом п'яти днів після набрання судовим рішенням законної сили виконавчий документ вноситься до Єдиного державного реєстру виконавчих документів, а його копія (текст), що містить інформацію про веб-адресу такого документа в цьому реєстрі, надсилається стягувачу на його офіційну електронну адресу, або, у разі її відсутності, рекомендованим чи цінним листом.

Як бачимо, планується певною мірою автоматизація фіксації виконавчих документів шляхом ведення відповідного реєстру, що, на нашу думку, є позитивною новелою. Це у подальшому спростить і прискорить вирішення питання про відкриття виконавчого провадження.

Доцільним в умовах запровадження електронного судочинства вбачається також ведення Єдиного реєстру відкритих судових проваджень, що дасть змогу визначати тотожність позовів ще на стадії відкриття провадження у справі з застосуванням відповідних процесуальних наслідків.

На сьогодні важко сказати, наскільки швидко зможе в усіх судах повноцінно запрацювати електронне судочинство. Законопроект № 6232 передбачає у перехідних положеннях його поетапне введення в судочинство. Адже вихідною передумовою дієвості електронного судочинства є початок функціонування Системи не лише нормативно, а й фактично.

Слід наголосити, що основні тенденції реформування цивільного судочинства та запровадження у цивільний процес інформаційних технологій слід

розглядати як шлях гармонізації українського цивільного процесуального законодавства з правом Європейського Союзу. Безумовно, ризиків електронізації цивільного судочинства безліч, однак видається, що ця система стає все більш популярною та зручною.

Водночас тільки через зміни формату цивільного судочинства у бік його комп'ютеризації ми зможемо підготуватися до нових запитів, що виникнуть у споживачів судових послуг у зв'язку з новими економічними відносинами, в які вони вступають.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. Бринцев О. В. «Електронний суд» в Україні: досвід та перспективи : монографія / О. В. Бринцев. — Харків : Право, 2016. — 72 с.
2. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : проект Закону України від 23 березня 2017 р. № 6232 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415
3. Порівняльна таблиця до розділу II проекту Закону «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 13 липня 2017 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415
4. Про реалізацію пілотного проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу : наказ Державної судової адміністрації України від 7 вересня 2012 р. № 105 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://sh.km.court.gov.ua/sud2220/30/20/>
5. В Одесі презентовано результати пілотного проекту «Електронний суд» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://rsu.gov.ua/ua/news/v-odesi-presentovano-rezultati-pilotnogo-proektu-elektronnij-sud>
6. Лупеник Д. Д. Не слід боятися нового, або П'ять безпідставних пересторог щодо запропонованих змін до процесуальних кодексів / Д. Д. Лупеник // Закон і бізнес. — 2017. — Вип. 23 (1321).

REFERENCES

1. Bryntsev O. V. «Elektronnyi sud» v Ukraini. dosvid ta perspektyvy [«Electronic Court» in Ukraine. Experience and perspectives], Kharkiv: Pravo, 2016, 72 p.
2. Pro vnesennia zmin do Hospodarskoho protsesualnogo kodeksu Ukrainy, Tsyvilnogo protsesualnogo kodeksu Ukrainy, Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv: proekt Zakonu Ukrainy vid 23 bereznia 2017 r. № 6232 [On amendments to the Commercial Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Legal Proceedings of Ukraine and other legislative acts: Draft Law of Ukraine dated March 23, 2017, № 6232]. Available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415
3. Porivniialna tablytsia do rozdilii II proektu Zakonu «Pro vnesennia zmin do Hospodarskoho protsesualnogo kodeksu Ukrainy, Tsyvilnogo protsesualnogo kodeksu Ukrainy, Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv» vid 13 lypnia 2017 r. [Comparative table to Section II of the draft Law «On Amendments to the Commercial Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Justice of Ukraine and other legislative acts» of 13 July 2017]. Available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415
4. Pro realizatsiiu pilotnogo proektu shchodo obminu elektronnyimi dokumentamy mizh sudom ta uchastnykamy sudovoho protsesu: nakaz Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy vid 7 veresnia 2012 r. № 105 [On implementation of the pilot project on the exchange of electronic documents between the court and participants in the trial: Order of the State Judicial Administration of Ukraine dated September 7, 2012 №105]. Available at: <http://sh.km.court.gov.ua/sud2220/30/20/>
5. V Odesi prezentovano rezultaty pilotnogo proektu «Elektronnyi sud» [The results of the pilot project the «Electronic Court» in Odessa]. Available at: <http://rsu.gov.ua/ua/news/v-odesi-presentovano-rezultati-pilotnogo-proektu-elektronnij-sud>
6. Luspennyk D. D. Ne slid boiatysia novoho abo piat bezpidstavnykh perestoroh shchodo zaproponovanykh zmin do protsesualnykh kodeksiv [One should not be afraid of new or five unwarranted warnings about the proposed changes to the procedural codes], *Zakon i biznes*, 2017, Issue 23 (1321).

Навроцька Ю., Угриновська О. Тенденції електронізації цивільного судочинства України

Анотація. Аналізуються тенденції реформування цивільного судочинства України в сфері запровадження електронних (комп'ютерних) технологій. Досліджуються основні новели проекту «Електронний суд» в Україні, а саме, механізми функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, введення категорії офіційної електрон-

ної адреси та обов'язковості електронної комунікації з судом у разі реєстрації такої адреси. Окреслено положення проекту Цивільного процесуального кодексу України 2017 р. щодо електронних доказів, відеоконференцзв'язку, нового способу виклику до суду через оголошення на офіційному веб-сайті судової влади України. Констатовано, що загальний підхід до електронізації судочинства торкнувся і питання форми судових рішень.

Ключові слова: електронне судочинство, інформаційні технології, електронні докази, відеоконференцзв'язок, електронна комунікація.

Навроцкая Ю., Угриновская О. Тенденции электронизации гражданского судопроизводства Украины

Аннотация. Анализируются тенденции реформирования гражданского судопроизводства Украины в сфере внедрения электронных (компьютерных) технологий. Исследуются основные новеллы проекта «Электронный суд» в Украине, а именно: основные механизмы функционирования Единой судебной информационно-телекоммуникационной системы, внедрение категории официального электронного адреса и обязательности электронной коммуникации с судом в случае регистрации такого адреса. Определены положения проекта Хозяйственного процессуального кодекса 2017 г. относительно электронных доказательств, видеоконференцсвязи, нового способа вызова в суд путем публикации объявления на официальном веб-сайте судебной власти Украины. Констатировано, что общий подход к электронизации судопроизводства коснулся также и формы судебных решений.

Ключевые слова: электронное судопроизводство, информационные технологии, электронные доказательства, видеоконференцсвязь, электронная коммуникация.

Navrotska Yu., Ugrynovska O. Tendencies in Electronization of the Civil Legal Proceedings of Ukraine

Annotation. The tendencies of reformation of the civil proceeding of Ukraine are analysed in the sphere of establishment of electronic (computer) technologies. The main innovations of project «The Electronic Court» in Ukraine are investigated, in particular, basic mechanisms of functioning of the Single judicial informational telecommunication system, establishing of category of official electronic address and binding force of electronic communication in case of registration of such address. Statutory provisions of the project of Civil Procedural Code of Ukraine 2017 in relation to the electronic proofs, the videoconferencing, a new method of subpoenaing through announcement on the official web site of department judicial of Ukraine are defined. It is established, that the general tendency of electronization of the court procedure deals also with a form of court decisions.

Key words: electronic proceeding, information technologies, electronic proofs, videoconference, electronic communication.